

vesile oldu. Kültürel çalışmaların yanında Hollanda'daki Türkler'e siyasî alanlarda da destek veren Anhegger 24 Mart 2001'de öldü. Henüz hayatta iken adına bir hâtırat kitabı çıkarılmıştır: *Türkische Miszellen: Robert Anhegger Armağanı* (ed. Jean-Lois Bacque-Grammont v.dğr., İstanbul 1987).

Eserleri. Türkiye ve Türkler üzerine edebiyattan tarihe, kültürden eğitime kadar geniş bir alanda çalışmaları bulunan Anhegger'in bazı kitapları şunlardır: 1. *Beiträge zur Geschichte des Bergbaus im Osmanischen Reich Europäische Türkei* (I-II ve I ek; W. Ruben ve A. Tietze ile birlikte, İstanbul 1943-1945). Osmanlı madenciliği hakkındaki doktora tezidir. 2. *Eski Almanca Antolojisi (800-1500)* (İstanbul 1944). İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili Filoloji Bölümü için hazırlanmış bir antolojidir. 3. *Kânûnnâme-i Sultânî ber Müceb-i Örf-i Osmânî* (Ankara 1956, Halil İnalcık'la birlikte). II. Mehmed ve II. Bayezid devirlerine ait kanunnâme ve yasaknâmeleri içerir. 4. *Hatice Sultan ile Melling Kalfa: Mektuplar* (İstanbul 2001, Jacques Perot ve Frederic Hitzel ile birlikte). III. Selim'in kız kardeşi Hatice Sultan'ın, Melling ile birbirlerine yazdıkları Latin alfabesiyle kaleme alınmış mektupların incelenmesidir. 5. *Evangelinos Misailidis, Seyreyle Dünyayı (Temâşâ-i Dünya ve Cefakâr ve Cefakeş)* (İstanbul 1986, Vedat Günyol ile birlikte). Rum harflerle yazılmış olan Türkçe eserin Latin harflerine çevirisidir. 6. *Çocuk Edebiyatı-Çocuk Kitapları* (İstanbul 1975, Meral Alpay ile birlikte). 7. *Türkiye'de Çocuk ve Gençlik Kitapları: Açıklamalı Bibliyografya* (İstanbul 1977). Bunların dışında Anhegger'in çok sayıda makalesi de bulunmaktadır (Ortaylı, bibl.).

BİBLİYOGRAFYA :

Macit Gökberk, "Dr. Robert Anhegger ve İstanbul Türk-Alman Kültür Merkezi", *Türkische Miszellen: Robert Anhegger Armağanı*, İstanbul 1987, s. 6; M. Mooij, "Pendler zwischen Bosphorus und Amstel. Robert Anhegger in den Niederlanden", a.e., s. 13-16; Alpay Kabacalı, *Kültürümüzden İnsan Adaları*, İstanbul 2007, s. 88-91; J. Schmidt, "Robert Anhegger and his Bequest in the Leiden University Library", *Between Religion and Language: Turkish-Speaking Christians, Jews and Greek-Speaking Muslims and Catholics in the Ottoman Empire* (ed. Evangelia Balta – Mehmet Ölmez), İstanbul 2011, s. 291-318; İliber Ortaylı, "İçimizden Biri: Robert Anhegger", *TT*, XXXV/209 (2001), s. 5-6; Erik-Jan Zürcher, "Two Young Ottomanists Discover Kemalist Turkey: The Travel Diaries of Robert Anhegger and Andreas Tietze", *JTS*, XXVI/2 (2002), s. 359-369.

VİLDAN S. COŞKUN

ARAFAT, Yâsir

(ياسر عرفات)

(1929-2004)

Filistin Direniş Hareketi'nin meşhur lideri.

Kahire'de doğdu. 1927'den sonraki bir tarihte Mısır'a göç eden Gazzeli tüccar Abdürraûf el-Hüseynî'nin oğludur. Kendisi ve ailesi tarafından annesi Zehvâ'nın memleketi olan Kudüs'te doğduğu öne sürüldüyse de yıllar sonra ortaya çıkan bir Mısır hastahanesi kayıtlarında 24 Ağustos 1929'da Kahire'de doğduğu kesinlik kazanmıştır (Rubin, s. 27; Aburish, s. 15-16; *Encyclopedia of the Modern Middle East*, I, 269). Asıl adı Muhammed Abdurrahman Abdürraûf Arafât el-Kudve el-Hüseynî'dir (Kapeliouk, s. 37; Aburish, s. 15). Daha sonra bu adın içerisinden aldığı Arafat ile birlikte kullandığı Yâsir ön adı lise yıllarında iken edindiği takma adı, Ebû Ammâr künyesi ise direniş hareketi içerisinde benimsediği kod adıdır. Halk arasında genellikle "el-İhtiyâr" olarak bilinir. Arafat dört yaşında iken annesinin ölümünün ardından dayısının yanında Kudüs'te bulunduğu sınırlı yıllar hariç üniversiteden mezun oluncaya kadar Mısır'da yaşadı. İlk Arap-İsrail savaşından sonra İsrail'in mütareke sınırlarıyla kurulduğu 1948-1949'da Kahire (I. Fuâd) Üniversitesi'nde inşaat mühendisliği eğitimine başladı. Diğer Araplar'dan ayrı bir Filistinli kimlik bilincinin ve Filistinliler'in vatanlarını kendi mücadeleleriyle kazanmaları gerektiği düşüncesinin olgunlaşması bu yıllara rastlar. 1952-1957 yılları arasında sürdürdüğü Filistinli Öğrenciler Birliği başkanlığı ile bu dönemde kısa bir süre de olsa çıkarılmasında rol aldığı *Şavtu Fileşîn* gazetesi bu noktaya işaret sayılmalıdır.

1956 Süveyş savaşı sırasında Mısır ordusuna katılarak savaş tecrübesini ve Filistin için mücadeleye yönelik kararlılığını kazanan Arafat çok geçmeden, Mısır lideri Cemal Abdünnâsır'ın Müslüman Kardeşler (İhvân-ı Müslimîn) üzerine başlattığı baskı hareketi sırasında bu teşkilâta üye olduğu gerekçesiyle tutuklanmaktan kurtulmak ve mücadele yolunda teşkilatlanmak için 1957'de Mısır'dan ayrıldı; 1960'ların başlarına kadar yerleşeceği ve bir mühendislik şirketini kurarak belirli bir servet edineceği Küveyt'e gitti. Bu yıllarda Mısır'da iken tanıştığı Halil el-Vezîr (Ebû Cihâd) ve Salah Halef (Ebû İyâd) başta olmak üzere birkaç yakın arkadaşıyla birlikte Filistin Direniş Hareketi'nin ilk bağımsız

teşkilâtını oluşturdu. Yaygın kabule göre 1958'de kurulan teşkilâtın adı el-Fetih'tir. Bu ad, tam adı Hareketü't-tahrîr el-Filistîni olan teşkilâtın baş harflerinin oluşturduğu, Arapça'da "ölüm" anlamındaki "hatf" (حنف) kelimesinin "zafer" anlamına gelecek şekilde tersten "feth" (فتح) okunuşudur (Kapeliouk, s. 67-68). Arafat, kuruluşundan itibaren teşkilâta üye kazandırmak amacıyla çeşitli Arap ülkeleri içerisine dağılmış durumdaki Filistinli mülteciler arasında etkin bir çaba gösterdi. 1964'te Nâsır'ın, bir kısım Arap ülkelerinin denetimini mümkün kılmak düşüncesiyle Ahmed Şükayrî başkanlığında kurulmasını sağladığı Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ), Arafat ve el-Fetih grubu tarafından reddedildi. el-Fetih, Arafat'ın kendi askerî faaliyetlerini başlatmak üzere 1964 Aralık ayında Lübnan'a geçti. Uzun tartışmalardan sonra 1 Ocak 1965'te alınan kararlar İsrail'e yönelik ilk eylem denemeleri başlatıldı.

Filistin topraklarının tamamen İsrail'in işgali altına girmesiyle sonuçlanan 1967 bozgununun Arap dünyasındaki yıkıcı etkisinde Arafat ve gerillalarının yeni mücadeleye üssü olarak yerleştikleri Ürdün'de, İsrail sınırında karargâh edindikleri Karame'de 1968 Martında büyük bir İsrail saldırısını ağır kayıplarla da olsa durdurabilmeleri el-Fetih ve Arafat'ın Arap dünyasındaki itibarını arttırdı. Aynı yılın temmuz ayında, sürdürdükleri boykotu sonlandırarak katıldıkları Filistin Millî Konseyi toplantısında el-Fetih temsilcileri Filistin Millî Sözleşmesi'nin daha köktenci bir şekilde değiştirilmesinde etkili oldu. Nihayet 1969 Şubat ayındaki tarihî konsey toplantısında Arafat'ın başkan seçilmesiyle Filistin Kurtuluş Örgütü, el-Fetih'in bel kemiğini oluşturduğu çeşitli direniş gruplarını bir çatı altında birleştiren, bağımsızlık mücadelesinin ana teşkilâtı haline geldi.

Bağımsız bir toprağa sahip olunmadığından İsrail'e karşı silâhlı bir direnişin

Yâsir Arafat

Filistinli mültecilerin dağıldığı çevre olan Arap ülkelerinin topraklarından hareketle yapılabilmesi, başından beri Arafat'ın silâh ve para yardımıyla birlikte siyasî destek bakımından Arap ülkelerine bağımlı olması hareketin en hassas noktasını oluşturmaktaydı. Bu sebeple Arafat desteğini aldığı Arap ülkelerinin iç işlerine karışmama ilkesini benimsemişti. Ancak zaman zaman bu ilkedan sapılabildiği, dolayısıyla hem Arap ülkeleriyle ilişkilerin ve sağlanagelen desteğin zora girdiği hem de bu arada çıkan çatışmalarda gerek Filistinli gerekse diğer Araplar'ın kayıplara uğradıkları bir gerçektir. Bu konudaki en somut örnek, İsrail'e yönelik eylemlerini sürdüren direnişçilerin bugün olarak bulunduğu Ürdün'de Arafat'ın Kral Hüseyin rejimini devirerek yerine Filistinliler'in ağırlıkta bulunacağı bir düzeni getirmeyi hedef alan iç savaşın çıkışında rol oynaması, buna bağlı olarak 1970-1971'de aralıklarla süren ve iki taraftan önemli sayıda insanın ölümüyle neticelenen savaş sonunda Arafat ve Filistinli eylemcilerin Ürdün topraklarından çıkarılmaları ve direniş hareketinin yeni üssü haline getirecekleri Lübnan'a yerleşmeleridir.

1973 savaşının ardından girilen çözüm çabalarının tıkandığı süreçte, 1974 Ekiminde Rabat'ta toplanan Arap Zirvesi'nde Filistin Kurtuluş Örgütü'nün Filistin halkının tek meşrû temsilcisi olarak tanınması Arafat için büyük başarı oldu. Arafat resmen çağırıldığı Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda 13 Kasım 1974'te yaptığı, belinde silâhı ve elinde zeytin dalı ile simgeleşmiş tarihî konuşmasıyla dünya kamuoyunca tanınmış oldu. Aynı kurulun 22 Kasım tarihli kararı ile Filistin Kurtuluş Örgütü, Birleşmiş Milletler'de gözlemci kuruluş statüsü kazandı. Arafat'ın bu yükselişini çok geçmeden sonucu itibarıyla Ürdün'de yaşanılana benzer inişle sonuçlanan 1975-1976 Lübnan iç savaşı izledi. Arafat ve Filistin Kurtuluş Örgütü, bu defa âdeta devlet içinde devlet haline gelmiş eylemci varlıklarıyla sarsmış oldukları Lübnan'ın hassas siyasî dengesinde kendilerini iktidar kavgalarının içinde buldu. Özellikle Lübnanlı hıristiyanlar ve zaman zaman Suriyeli askerlerle giriştikleri çatışmalarda önemli sayıda kayıp verdiler. Savaş bittiğinde bir süre daha Lübnan'daki üslerini koruyabildilerse de 1982'de İsrail'in Lübnan'ı işgali sonucunda önce Beyrut'u, 1983 sonlarında da bir süre daha kalabildikleri Trablus'u nihâi olarak terketmek zorunda kaldılar ve İsrail'e karşı sürdürdükleri mücadelelerin hayli uzağına, Tunus'a yerleştiler.

1987 sonunda İsrail işgali altındaki topraklarda yaşayan Filistin halkının Tunus'ta etkisiz durumda bulunan Arafat'tan bağımsız olarak başlattığı, birkaç ay sonra Halil el-Vezîr'in Tunus'tan gizlice gelip etkin bir çalışmayla Filistin Kurtuluş Örgütü ile bağdaştırdığı intifâda (انتفاضة) (direniş) Arafat'ı yeniden öne çıkardı. İntifâda 15 Kasım 1988'de Cezayir'deki Millî Konsey toplantısında sürgünde bir Filistin devletinin ilânına ve bunun çok sayıda ülke tarafından tanınmasına giden yolu açtı. Bu toplantı aynı zamanda Filistin Millî Sözleşmesi'yle ilgili olarak kabul edilen önemli değişiklikler çerçevesinde, o günlere kadar sürdürülen İsrail'in varlığını tamamen reddeden yaklaşımın sona ermesi ve 1990'lar boyunca temel alınacak olan iki devletli çözümün kabulüne dair değişimin işareti oldu. Arafat, 13 Aralık 1988'de Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda bir defa daha dünyaya seslenirken Filistin Kurtuluş Örgütü adına terörü reddetmenin yanında İsrail'in varlığını da tanıdıklarını ifade etti. Ancak bu defa Irak'ın 1990'da Küveyt'i işgali sırasında Arafat'ın gerek el-Fetih gerekse Filistin Kurtuluş Örgütü içinden ciddi sayıda temsilcinin muhalefetine rağmen Saddam Hüseyin'e destek vermesi son yıllarda kazandığı bölgesel ve uluslar arası itibarının kaybına yol açtı. Daha sonra Amerika Birleşik Devletleri öne çıkarak 1991 Ekiminde Madrid Konferansı sürecini başlattı. İki yıla yakın devam eden ve sonuçsuz kalan bu sürecin ardından Filistinliler, Amerika Birleşik Devletleri ve dünya ile dolaylı da olsa tekrar bağ kurabilme ve Ürdün delegasyonu içinde de olsa resmen temsil imkânı bulmuş oldular. 1993 yılında Arafat'ın Filistin Kurtuluş Örgütü ileri gelenlerinden dahi gizleyerek sürdürdüğü görüşmeler Oslo barış sürecini getirdi. 9 Eylül'de Arafat ve dönemin İsrail başbakanı Rabin tarafından karşılıklı tanıma mektuplarının verilmesi ve ardından 13 Eylül'de Washington'daki tarihî törenle, kademe kademe iki devletli çözüme gidecek çerçeveyi belirleyen İlkeler Bildirgesi'nin imzalanışı dünyaya duyuruldu.

1990'ların ilk yarısında Arafat'ın hayatında ilgi çekici bir dizi olay gerçekleşti. 1992'de Arafat'ın içinde bulunduğu özel uçak Sudan-Tunus güzergâhında Libya çöllerinde düştü. Arafat, yolculardan bir kısmının öldüğü bu kazadan, beyinde oluşan pıhtı dolayısıyla ameliyat geçirecek kadar yarananmış olsa da sağ çıktı. Bazı arkadaşlarının naklettiğine göre kazada hayatta kalması Arafat'ın ilâhî bir surette korunduğu inancını doğurmuştur

(*Encyclopedia of the Modern Middle East*, I, 270). Bu kurtuluş, Arafat'ın siyasî mücadelesi boyunca uğradığı suikast girişimlerinden mucizevi bir şekilde kurtulmuş olduğu gerçeğiyle birlikte düşünüldüğünde kendisine neden "kefiyeli feniks (anka kuşu)" veya "dokuz canlı adam" denildiğine (Kapeliouk, s. 21) anlam kazandırmaktadır. Diğer bir ilgi çekici olay ise ertesi yıl altmış üç yıllık bekârlıktan sonra şaşırı şekilde, hıristiyan bir Filistinli olan özel sekreteri Süha Tavil'le gizlice yaptığı evliliği. Arkasından Arafat, Gazze ve Eriha'nın Filistinliler'e bırakılmasını öngören 1994 Mayıs tarihli Kahire Anlaşması'nı ta kibin geçici yönetimi oluşturmak üzere 1 Temmuz 1994'te sürgünden Gazze topraklarına geri döndü. Bir zamanlar dünya kamuoyunda terörist olarak algılanan Arafat'ın aynı yıl Rabin'le birlikte Nobel Barış ödülünü paylaşması dikkat çekici bir gelişme oldu. 1995'in Ağustosunda annesinin adını vereceği bir kızı dünyaya geldi. Nihayet siyasî hayatında önemli bir dönüm noktası olarak, Gazze ve Eriha'dan sonra Batı Şeria'daki diğer bazı şehirlerin Filistinliler'e devrini ve Filistin Millî Otoritesi'nin kurulması için seçimlerin yapılmasını öngören 1994 Eylül tarihli Taba Antlaşması imzalandı. Ardından 20 Ocak 1996'da yapılan seçimler sonunda % 80'i aşan oy oranıyla Filistin Millî Otoritesi'nin ve aynı seçimlerle kurulan Filistin Yasama Konseyi'nin başkanı oldu. Arafat ölümüne kadar kalacağı bu makam için karargâh olarak seçtiği Ramallah'a yerleşti.

1996 Mayısından itibaren bilhassa Oslo sürecine muhalefetiyle bilinen Netanyahu'nun İsrail'de iktidara gelişiyle birlikte, esasen baştan beri eşit olmayan şartlarda ve Filistinliler aleyhine gecikmelerle yol almakta olan süreç Arafat'ın konumunu da etkileyecek dercede kötüleşmeye başladı. İsrail'de 1999 seçimlerinde Ehud Barak'ın başbakanlığı ile kısmî bir değişim ve ilerleme sağlanır gibi oldu. Ancak Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Clinton'ın ısrarlı çabalarıyla 2000 Temmuzunda girilen Camp David görüşmelerinin tıkanması, ardından o sırada muhalefette olan Ariel Şaron'un kıskırtıcı Harem-i şerif ziyaretinin tetiklediği ikinci intifâdanın (el-Aksâ) eylül ayından itibaren patlak vermesi ve nihayet yine Şaron'un 2001 Şubatında İsrail'de iktidara gelmesi, gerek barış süreci gerekse Arafat'ın siyasî hayatı ve konumu bakımından sonun başlangıcı oldu. Şaron o sıralarda, Camp David'de barışa karşı tavır aldığı ve intifâda ile birlikte barış sürecini daha da tıkadığı suçlamasıyla Amerika

Birleşik Devletleri ve Batılılar'ın gözünde Arafat'ın uğradığı itibar kaybı ve yine ona yönelik kısmen kendisinin yol açtığı, kısmen de engelleyemediği, Filistin yönetim çevrelerinde inkâr edilemez şekilde gözlenmekte olan bürokratik yozlaşma, kayıncılık ve suistimallere bağlı olarak Filistin halkının çeşitli kesimlerinde ortaya çıkan destek kaybını da iyi değerlendirecek barış sürecini baltalama ve Arafat'ı devreden çıkarma hamlelerine girişti. Bunun sonucunda İsrail ordusunun 2001 Aralık ayında başlatıp 2004 Ekimine kadar sürdürdüğü Batı Şeria işgali sürecinde Arafat, Ramallah'taki -Mukātaa diye bilinen- başkanlık binasında kuşatılarak fiilen etkisiz hale getirildi. Bu sırada hastalanıp sağlık durumu iyice ağırlaştıktan sonra tedavi için Paris'e gitmesine izin verildi. Filistin denildiğinde herkesin aklına ilk gelen tarihsel simge olan Arafat 11 Kasım 2004'te tedavi altında bulunduğu askerî hastahanedede vefat etti. Ancak yaşamını sona erdiren hastalığın niteliği dünyaya bildirilmedi (Aburish, s. 300). Ertesi gün Ramallah'taki karargâhı içerisinde defnedildi. Son günlerinde yakınında bulunan bazı Filistinliler, onu kısa sürede ölüme götüren hastalığa gıdasına zehir katan İsraililer'in yol açtığına inanmaktadır (Abu Sharif, s. 251).

BİBLİYOGRAFYA :

T. Walker – A. Gowers, *Arafat: The Biography*, London 2003; B. Rubin – J. C. Rubin, *Bir Siyasi Biyografi: Arafat* (trc. Ali Çakıroğlu), İstanbul 2005; "Arafat", *Dictionary of the Israeli-Palestinian Conflict: Culture, History, and Politics* (haz. Cl. Faure), Detroit 2005, I, 42-45; P. R. Kumaraswamy, *Historical Dictionary of the Arab-Israeli Conflict*, Lanham 2006, s. 26-29; A. Kapeliouk, *Yenilmez Arafat* (trc. G. Demet Lüküslü), Ankara 2008; Said K. Aburish, *Bay Filistin: Yaser Arafat*, Ankara 2008; Bassam Abu Sharif, *Arafat and the Dream of Palestine: An Insider's Account*, New York 2009; M. Dunn – [M. R. Fischbach], "Arafat, Yasir", *Encyclopedia of the Modern Middle East and North Africa* (ed. Ph. Mattar v.dğr.), Detroit 2004, I, 269-272.

M. LÜTFULLAH KARAMAN

ARAKAN

Myanmar'a bağlı bir bölge.

Bugünkü Myanmar'ın (Burma) güneybatısında Bengal körfezinin doğu sahilinde 36.760 km²'lik yüzölçüme sahip bir bölgedir. Myanmar'ın diğer yerlerinden Arakan Yoma adı verilen yüksek dağ silsilesiyle ayrıldığı için uzun asırlar Burmalılar'ın tam olarak ele geçiremediği bir yer olmuştur. Arakan'ın güney kesimleri sahilden Bengal

körfeziyle yakın temas halinde bulunurken kuzeyi de karadan Doğu Bengal'in coğrafi bir uzantısı niteliğindedir. Arakan kıyıları çok yerde geniş kumsallarıyla dikkat çeker. Balıkçılık ve hindistan cevizi üretimi bu kıyıların başlıca gelir kaynağıdır.

Tarihî geçmişi milâttan önceki dönemlere kadar uzanan Arakan uzun asırlar bağımsız bir krallık olarak yönetildi. Budist Mahamuni Tapınağı'nın da bulunduğu Dhanyawadi şehri milâdî VI. yüzyıla kadar krallığın ana merkezi idi. VI. yüzyıldan X. yüzyılın ortalarına kadar siyasi merkez Dhanyawadi'nin biraz güneyinde yer alan Vesali şehri oldu. VIII. yüzyılda Budizm bölgeye girdi. Eskiden beri var olan Hindu ve Brahman inanç gelenekleri de kısmen varlığını sürdürdü. Daha sonraki yüzyıllarda Arakan, Bengal körfezindeki uluslar arası deniz ticaretine katılarak ekonomik bakımdan zenginleşti. Tibeto-Burma halkının Pagan bölgesine göç etmesiyle birlikte Arakan'a Rakhaing denilen yeni göçmen topluluklar yerleşti. Günümüzde kullanılan ve özellikle Avrupa dillerinde yaygınlık kazanan Arakan ismi ve yerli kullanımındaki Rakhine de bu kelimedenden gelmektedir. X. yüzyılın ortalarından itibaren Vesali'nin yerine Lemro başşehir oldu. Arakanlı bir prenses barış yapmak için doğudaki Pagan Kralı Anawratha'ya (1044-1077) gönderildi ve ülke bir süre Pagan'a bağlı bir krallık halinde yönetildi. Pagan'ın zayıflamasıyla birlikte yeniden bağımsızlığını kazanan Arakan XIII ve XIV. yüzyıllarda Launggret hânedanlığı döneminde tekrar yükselişe geçti. 1237 yılından itibaren Launggret'teki yeni başşehirden, uluslar arası ticarete rol alarak Bengal körfezinden Cape Negrais'e kadar ticarî etkisini arttırdı. Bir taraftan Seylan'ın (Sri Lanka) Budist kültürel dünyası ile dostane ilişkiler kurarken diğer taraftan Bengal körfezinde müslüman ticaret gemiciliğinin gelişmesinden faydalandı. Budizm, Sri Lanka ile olan uluslar arası ticaret sayesinde Arakan'da iyice kökleşti.

IX ve X. yüzyıllardan itibaren Hint, Arap ve İran asıllı müslüman tüccar ve denizcilerin ticaret yapmak ve gemilerini tamir etmek amacıyla Arakan limanlarına sıkça uğramaları ve bazılarının yerli kadınlarla evlenerek liman şehirlerine yerleşmeleri neticesinde İslâmiyet bölgede bazı kazanımlar elde etti. Bugünkü Myanmar ve Arakan'daki en eski yerli müslüman gruplar da bunların neslinden gelmektedirler. Ayrıca XIII. yüzyılda Bengal'de İslâmiyet'in yayılmasından sonra krallık kuzeyden de İslâm dini ve kültürünün etkisi altına girdi.

XIV. yüzyılda Arakan, batısındaki Bengal İslâm Sultanlığı ile doğusunda Ava'daki Burmalılar ve Pegu'daki Monlar gibi Budist krallıklar arasında önemli bir krallık olarak varlığını sürdürdü. Bengal Sultanlığı, Çitagong'u 738'de (1338) Arakanlılar'dan aldı.

XV. yüzyıl başlarında Arakan doğudaki Burma Krallığı'nın tehdit ve saldırılarına mâruz kaldı, 1404'te Burmalılar'ın başşehir Launggret'i işgal etmeleri üzerine Arakan kralı Gaur'daki Bengal sultanından yardım istedi. Sultanın yardımıyla Arakan'ı tekrar ele geçiren Kral Naramekhla, Bengal'in müslüman sultanını üstün otorite olarak tanıdı. 1433'te Naramekhla Mrauk-U şehrini kurdu ve burası krallığın yıkıldığı 1784 yılına kadar Arakan krallığının yeni merkezi oldu. Merkezde oturan Arakan kralları 1531'e kadar Bengal'e bağlılığını sürdürdü ve bir asır boyunca Arakan kraliyet sarayında ülke yönetiminde ve unvanlarda çok fazla Bengal müslüman etkisi görüldü. Krallığın başında Budist bir kralın bulunmasına rağmen üst yönetimde çok sayıda müslüman görev yapıyordu. Müslüman askerlerden oluşan bir muhafız alayı kuruldu ve başşehirde bir cami inşa edildi. Arakan kralları Budist isimlerinin yanı sıra müslüman adı ve unvanları almayı, bastırdıkları paralar üzerinde kelime-i şehâdet dahil bazı müslüman unvan ve alâmetlerini kullanmaya başladı. Meselâ Naramekhla, Süleyman Şah adını alırken halefi Meng Khari Ali Han, 1525-1531 yılları arasında tahtta oturan Arakan kralı ise Ali Şah unvanını almıştı. Yakın dönem Arakanlı müslüman lider ve yazarlar (Jilani ve Yûnus gibi), müslüman unvanları kullanan Arakanlı kralların müslüman olduklarını iddia ederken Myanmarlı ve Batılı araştırmacılar söz konusu kralların Müslümanlık'tan ziyade Budizm'e bağlı kaldıklarını söyler. Uzun bir süre müslüman isim ve unvanlarının kullanılması ve paralar üzerinde Farsça ibarelerin yer alması Bengal müslüman sultanlığına geçici bağlılığın bir alâmeti olarak görülmüştür.

XVI. yüzyılın ortalarına doğru Arakan, Bengal'deki iç savaştan faydalanıp topraklarını kuzeye doğru genişletti. Çitagong şehri üzerine çeşitli saldırılar düzenledi ve Doğu Bengal bölgesini işgal etti; 1076 (1666) yılına kadar Çitagong bir Arakan valisi tarafından yönetildi. Bu arada Arakan 1546'da doğudaki Toungoo Kralı Tabinshwehti'nin Saldırıcıları'nı geri püskürttü ve 1595'te Portekizliler'in yardımıyla doğudaki Pegu'yu zaptetti. 350 parça civarındaki donanması ile sahillere hâkim